

Съюзът/Сдружението на българските съдии (СБС) и членството в него

Съюзът/Сдружението на българските съдии (СБС) е учреден на 15 септември 1919 г. в София. Създаването му става възможно благодарение на вътрешната нагласа, готовност и решимост на съдиите и прокурорите с общи усилия да защитят както независимостта на съдебната власт, така и своите професионални, морални и материални интереси. Въпреки самопризнанието, че „няма по-инертна и неспособна към организиран живот професия” от съдийската, магистратите проявяват разум и практицизъм, водени от разбирането, че „силата на дадена професия... не е само в качеството и достойнството на нейните носители, но и в тяхното съзнание, организираност, сплотеност и дисциплинираност”¹.

Решаваща роля в този процес изиграва онова ядро от ентузиастични сред софийските магистрати от всички инстанции, което се нагърбва с организацията и подготовката на учредителното събрание. Тези съдии и прокурори първи осъзнават, че през трудните времена, които преживява страната „правосъдното дело трябва да запази и засили своя авторитет и да бъде всячески подкрепено в онова завидно положение, което то заема всред всички български държави”. Те се ръководят от убеждението, че „сдружената дейност на съдиите може да допринесе неограничени заслуги в това направление”².

Основаването на СБС през съкрушителната за страната 1919 г. е най-убедителното потвърждение на извода, че той действително е рождба на „новото време”, „продукт на новите условия”, възникнали

---

¹ Близнаков, Г. Всички в съюза. - В. „Съдийски вестник”, № 6 от 20 ноември 1924 г., с. 2.

² Балабанов, Н. Съюзът на българските съдии. – Адвокатски преглед № 6 и 7 от 15 април и 1 май 1921 г., с. 2.

след войната³. Една неизбежна необходимост, която получава живот и развитие благодарение на усилията и дейността на поколения съдии и прокурори.

В чл. 2 са формулирани ясно и конкретно целите на съюза – „а) да сплоти българските съдии за задружна работа и съдействие за повдигане и усъвършенстване на правосъдното дело; б) да развива колегиалните отношения между съдиите“⁴. В утвърдения от учредителното събрание устав е включен и текстът – „да защитава моралните и материалните интереси на съдиите“. Това създава пречки за регистрацията на съюза, поради което той е премахнат.⁵ Решението се обосновава с фактическото съвпадение и включване на тази задача в основната цел на съюза.⁶ В този смисъл П. Стефанов обобщава: „Формата се пожертвува, но съдържанието остана“⁷.

В четвъртвековното му съществуване като самостоятелна организация СБС (до 15 септември 1945 г.) се утвърждава като фактор в правосъдния живот на страната, с който са принудени да се съобразяват различните управляващи партии и непартийни правителства.

Най-големият му успех е обединяването на всички съдии, прокурори, съдебни следователи, кандидати за съдебна длъжност, нотариуси и съдия-изпълнители в една здрава и добре функционираща организация. Постигането му е свързано с много усилия, с преодоляване на различни трудности и проблеми, най-сериозните сред които са проявите на апатия и неангажираност от страна на секретар-касиерите на клоновете и на част от съдийството.

---

³ Стоянов, П. Първите задачи на Съюза на българските съдии. – В. „Известия на Съюза на българските съдии“, № 5 от 5 януари 1920, с. 5; Димитров, В. Поява и цели на съюза. – В. Съдийски вестник“, № 15 от 5 април 1923 г., с. 3.

⁴ Устав на Съюза на българските съдии. С.: печ. Гладстон, 1921, с. 3.

⁵ В. „Известия на Съюза на българските съдии“, № 18-19 от 20 май 1921 г., 4, 7.

⁶ Пак там, с. 7.

⁷ Стефанов, П. Независимост и несменяемост. – В. „Съдийски вестник“, № 12 от 20 февруари 1922 г., с. 3.

През годините СБС се сблъсква с редица организационни трудности и неудачи. Причините са различни, но основната е все още неразвитото чувство у съдиите за принадлежност и отговорност към съюза.⁸ Все по трайно се утвърждава тенденцията дейността му да бъде изцяло зависима от усилията и действията на УС. Липсата на съюзна дисциплина, на инициативност и подкрепа от страна на клоновете и на членовете не само намаля в значителна степен тяхната ефективност и мащабност, но крие опасност да „прояде организма на съюза”⁹. Диагнозата на секретар-касиера на съюза Д. Георгов е стряскаща, но никой по – добре от него не познава състоянието на организацията отвътре и в такава дълбочина.

Още от първия ден съюзът си поставя като основна цел приобщаването на всички съдии и прокурори към организацията, ръководен от разбирането, че единството осигурява силата и боеспособността на съдийската общност, и гарантира изпълнението на уставните задачи. Нейното осъществяване се вмениява в дълг на всеки член, на всеки секретар-касиер.

Веднага след създаването му в СБС се записват: 14 члена на ВКС, 9 от ВАС, 14 от Софийския АС, 21 от Софийския ОС и всички мирови съдии от столицата. Създадени са 19 клона с 343 члена.¹⁰ Съюзът придобива национален характер и обединява магистрати от всички инстанции. По време на първото редовно, общо годишно събрание (7 и 8 април 1920 г.) СБС има 21 клона с общо 495 члена, включително 375 съдии, 97 съдебни кандидати, 23 адвокати (бивши

---

⁸ Вж. **Денчев, Д.** По дейността на клоновете. - В. „Съдийски вестник”, № 18 от 20 май 1923 г., 1-2.

⁹ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 33, л. 239; а. е. 35, л. 259; а. е. 36, л. 253; а. е. 42, л. 264-266; а. е. 44, л. 281; а.

¹⁰ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 33, л. 239; а. е. 35, л. 259; а. е. 36, л. 253; а. е. 42, л. 264-266; а. е. 44, л. 281; а. е. 45, л. 285-286; а. е. 47, л. 180-181; а. е. 50, л. 270-271; а. е. 56, л. 268; а. е. 59, л. 192; а. е. 61, л. 216; а. е. 62, л. 309; а. е. 66, л. 294; а. е. 69, л. 207; а. е. 70, л. 261-262; а. е. 72, л. 252; а. е. 74, л. 245; а. е. 76, л. 301-303; ф. 833 К, оп. 2, а. е. 69, л. 182-185; Основаванието на съюза. - В. „Известия на Съюза на Българските съдии”, № 1 от 5 ноември 1919 г., с. 5; № 2 от 20 ноември 1919 г., с. 12; № 3 от 5 декември 1919 г., с. 8.

съдии). Извън съюза остават 169 съдии. Не са създадени клонове само в Разград, Свищов и Оряхово.¹¹

През годините всички управителни съвети работят за привличане в съюза на съдиите и прокурорите, оставащи извън него. Използват се различни форми и средства: специални призиви към тях на общите събрания, индивидуални разговори, писмени покани, молба да изложат мотивите си за отказа да станат членове на съюза и др. Ръководството на съюза нееднократно подчертава, че вече няма основания за „никакви възражения против членството“ в организацията¹². През м. май 1932 г. СБС обединява 579 редовни и 134 извънредни членове.¹³

Същата загриженост се проявява и към малкия брой на напускащите членове, като се проучват индивидуалните причини за това.

На 15 септември 1932 г. УС издава специално окръжно № 15, с което поставя задача пред клоновете да се запишат за членове всички съдии, които са във вън от съюза.¹⁴ Той изпраща поименни писма-покани за влизане в съюза до съдиите от София и окръга.¹⁵

В навечерието на XIV редовно годишно събрание (22-23 април 1933 г.) подпредседателят на УС Ал. Камбуров се обръща към членовете на съюза и съдиите, които са извън него. Той поставя акцент специално върху връзката между организацията и съдиите и ролята на последните за успешното ѝ развитие. Споделя мнението, че „силата на съюза на съдиите се крие в моралната сила на неговите членове“. С тази истина, изстрадана и доказана на практика,

---

¹¹ Пак там, № 12 от 20 април 1920 г., с. 3; ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 245.

¹² В. „Съдийски вестник“, № 1 от 25 септември 1931 г., с. 14.

¹³ ЦДА, ф. 537 К, оп., 1 а. е. 12, л. 4; В. „Съдийски вестник“, № 9 от 25 май 1932 г., с. 136.

¹⁴ В. „Съдийски вестник“, № 1 от 25 септември 1932 г., с. 16.

¹⁵ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 81, л. 30, 160-165.

призовава колегите си към активност. Той се обръща към останалите извън организацията магистрати с думите: „дълг е на всички български съдии, без изключение, да се наредят в редовете на Съюза на българските съдии и приобщят своите сили за все по мощното, правилно развитие и усъвършенстване на правосъдното дело” в страната.¹⁶

Секретар-касиерът на съюза д-р Партов напомня на колегите си, че членуването в СБС, организацията на носителите на съдебната власт, е „наложително като последица на самото им служебно положение”¹⁷.

В навечерието на XVI годишно общо събрание на сдружението (30 и 31 май 1936 г.) то наброява 840 члена, в т. ч. 121 кандидати за съдебна длъжност. В София членове на съюза са 18 души от Министерството на правосъдието, 42 съдии и прокурори от ВКС, 15 от ВАС, 26 от Софийския АС, 54 съдии и прокурори и 36 кандидати за съдебна длъжност от Софийския областен съд, 12 от Софийския околийски съд и 9 съдия-изпълнители.¹⁸

По време на XVIII общо редовно събрание на СБС (1 и 2 ноември 1940 г.) сдружението има 25 клона и 996 члена.¹⁹

СБС не само успява да обедини всички съдии и прокурори, но и запазва своето организационно единство и цялост до края на самостоятелното му съществуване.

---

¹⁶ Камбуров, Ал. За Съюза на българските съдии. - В. „Съдийски вестник”, № 5 от 25 януари 1933 г., 66-69.

¹⁷ В „Съдийски вестник”, № 8 от 25 април 1933 г., с. 114.

¹⁸ ЦДА, ф. 537 К, оп. 1, а. е. 18, л. 40, 79, 83, 89-91, 94, 95, 98-103.

¹⁹ В. „Съдийски вестник”, № 3, ноември 1940 г., с. 58.